

Реєстр

**бібліотек вищих навчальних закладів –
фондоутримувачів рідкісних та цінних видань**

Виконуючи Рекомендації Міжнародної науково-практичної конференції «Бібліотека як науково-інформаційний, освітній та культурний центр вищого навчального закладу», яка відбулася 17–19 травня 2011 року у м. Києві та засідання Науково-методичної бібліотечної комісії (НМБК) Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, **секція з організації та зберігання інформаційних ресурсів НМБК уклала реєстр бібліотек вищих навчальних закладів – фондоутримувачів рідкісних та цінних видань**. Пропонуємо цей реєстр до Вашої уваги. Всі матеріали про фонди були отримані виключно з сайтів бібліотек вищих навчальних закладів України.

Зауваження і доповнення просимо надсилати на адресу: irina.kazimir@mail.ru.

Секція з організації та зберігання інформаційних ресурсів НМБК рекомендує до Вашої уваги **літературу щодо методики відбору, обліку та бібліографічного опису** рідкісних, рукописних та стародрукованих видань, як українських, так інших країн.

Запрошуємо також усі наукові бібліотеки вназ України, які зберігають у книгосховищах рідкісні та цінні видання, взяти участь у наповненні репозитарію відкритого доступу «**eScriptorium** – рідкісні видання для навчального процесу і досліджень». Адреса електронного архіву в Інтернеті: <http://escriptorium.univer.kharkov.ua/?locale=uk>

Зміст

Наукові бібліотеки вищих навчальних закладів України, що мають статус національного культурного надбання	7
Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича	7
Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова	7
Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка	7
Бібліотеки Донецького зонального методичного об'єднання.....	8
1. Бібліотека Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов.....	8
2. Бібліотека Донецького національного медичного університету ім. М. Горького	8
3. Наукова бібліотека Донецького національного університету	8
4. Наукова бібліотека Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган–Барановського.....	8
5. Бібліотека Луганського державного медичного університету	8
6. Бібліотека Луганського національного аграрного університету.....	9
7. Наукова бібліотека Луганського національного університету імені Т. Шевченка	9
Бібліотеки Одеського зонального методичного об'єднання	10
8. Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова	10
9. Наукова бібліотека Запорізького національного університету	11
10. Наукова бібліотека Запорізького державного медичного університету...	11
11. Бібліотека Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка	11
12. Бібліотека Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.....	11
13. Наукова бібліотека Таврійського державного агротехнологічного університету.....	12
14. Бібліотека Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.....	12

15. Науково-технічна бібліотека Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова	12
16. Бібліотека Одеського національного економічного університету	12
17. Бібліотека Одеської державної музичної академії імені А.В.Нежданової	12
18. Бібліотека Одеської державної академії холоду	13
19. Бібліотека Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського	13
20. Науково-технічна бібліотека Національного університету "Одеська юридична академія"	13
21. Науково-технічна бібліотека імені проф. Г.К. Сулова Одеського національного морського університету	13
22. Бібліотека Севастопольського національного університету ядерної енергії та промисловості	14
23. Наукова бібліотека Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського	14
24. Бібліотека Херсонського державного університету	14
Бібліотеки Львівського зонального методичного об'єднання.....	15
25. НБ Львівського національного університету імені Івана Франка	15
26. Бібліотека Львівської національної музичної академії імені М.В.Лисенка	15
27. НБ Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича	16
Бібліотеки Київського зонального методичного об'єднання.....	17
28. Наукова бібліотека Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова	17
29. Наукова бібліотека Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара	17
30. Науково-технічна бібліотека Національного технічного університету України «КПІ»	17
31. Бібліотека Кам"янець–Подільського національного університету імені Івана Огієнка	17
32. Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка	18
33. Бібліотека Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури	18

34. Наукова бібліотека імені М.Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка	19
35. Наукова бібліотека Національного університету «Києво–Могилянська академія»	19
36. НБ Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова	19
37. НТБ Київського національного університету технологій та дизайну.....	20
38. НТБ Національного авіаційного університету	20
39. Бібліотека Криворізького національного університету	20
40. НБ Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ "Криворізький національний університет"	20
41. Бібліотека імені академіка М.О. Лавровського Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя	20
42. НБ Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького	21
43. НБ Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка	21
Бібліотеки Харківського зонального методичного об'єднання	22
44. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.....	22
45. Науково-технічнабібліотека Харківського національного технічного університету "ХП"	22
46. Наукова бібліотека Полтавського національного педагогічного університету імені В.Короленка	22
47. Бібліотека Української медичної стоматологічної академії	23
48. Науково-технічнабібліотека Полтавського національного технічного університету імені Ю.Кондратюка	23
49. Наукова бібліотека Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженко	24
50. Бібліотека Сумського державного університету імені Богдана Хмельницького	24
51. Наукова бібліотека Сумського національного аграрного університету ...	24
52. НТБ Української державної академії залізничного транспорту.....	24
53. Фундаментальна бібліотека Харківського національного аграрного університету імені В.В.Докучаєва.....	24
54. Наукова бібліотека Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»	25

55. Науково-технічна бібліотека Національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «ХАІ»	26
56. Наукова бібліотека Української інженерно–педагогічної академії	26
57. Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету	26
58. Інформаційно–бібліотечний центр Харківської державної зооветеринарної академії.....	27
59. Наукова бібліотека Харківського національного університету радіоелектроніки	27
60. Бібліотека Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди	27
61. Бібліотека Харківської державної академії культури.....	28

Наукові бібліотеки вищих навчальних закладів України, що мають статус національного культурного надбання

Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

<http://www.chnu.cv.ua/index.php?page=/ua/scilib/>

[Фонд рукописів, стародруків, рідкісних видань](#) та фонд "Буковінензія" Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича визнано науковим об'єктом, що становить національне надбання (**Постанова Кабінету Міністрів України № 472–р від 19. 09. 2002 р.**)

Загальний фонд НБ Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича нараховує близько 2,6 млн. примірників. У відділі рідкісних та цінних книг зберігається біля **70 тис. прим.**: інкунабули, палеотипи, вітчизняні та іноземні стародруки, особисті архіви. Хронологія колекцій: XIII ст. – XX ст.

Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

<http://libonu.od.ua/>

[Фонд стародруків, рідкісних видань і рукописів Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова](#) визнано об'єктом національного надбання (**Постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2004 р. за N 124**). У фонді стародруків, рідкісних видань і рукописів Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова зберігається понад **100 тис. одиниць** і містить [стародруки](#) (видання XV–XVIII ст.); [рідкісні та цінні видання](#) XIX–XX ст.; [періодичні видання](#) XVII–XX ст.; [приватні колекції](#), які належали видатним вченим, державним діячам, професорам університетів; [рукописні та архівні матеріали](#).

Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка

<http://library.lnu.edu.ua/bibl/>

Рішенням Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2008 р. (№ 1345–р) фонд рукописних, стародрукованих та рідкісних книг Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка включено до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання. [Відділ рукописних, стародрукованих та рідкісних книг імені Ф. П. Максименка](#) Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка було засновано у 1905 році, сьогодні він налічує понад **120 тисяч одиниць зберігання**: рукописи, документи на пергаменті та інкунабули, палеотипи, окремі колекції.

Бібліотеки Донецького зонального методичного об'єднання

1. Бібліотека Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов

www.forlan.org.ua/

У складі фонду перебувають раритетні видання – **1662 примірники**. У бібліотеці є: «Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона» (1890 – 1907); «Энциклопедический словарь братьев Гранат» (1890 – 1903); прижиттєве видання французького просвітителя Д. Дідро, редактора «Энциклопедии, или Толкового словаря наук, искусств и ремесел» (1751–1780); повне зібрання творів мовою оригіналу французького просвітителя Вольтера, прижиттєве видання «Мертвих душ» М.В. Гоголя; «Історія Франції» у 4–х томах (1879–1889) видатного французького історика М. Гізо; «Російская граматика Михайла Ломоносова» (1788, прижиттєве видання) та багато інших раритетних видань. Хронологічні межі цього фонду вимірюються XVII – серединою XX століть.

2. Бібліотека Донецького національного медичного університету ім. М. Горького

<http://www.dsmu.edu.ua/>

У фонді бібліотеки зберігаються рідкісні і цінні видання XIX ст., зібрання російської медичної книги, прижиттєві видання класиків медицини М. Пирогова, С. Боткина та ін., журнали "Врач", "Русский врач", "Врачебная газета", особисти бібліотеки видатних учених університету Н. Торсуєва, К. Овнатяна, А. Губергрица та ін.

3. Наукова бібліотека Донецького національного університету

<http://library.donnu.edu.ua>

У фонді рідкісної книги зібрано біля **5,5 прим.**, серед яких на теперішній час рідкісні і факсимільні видання, в т.ч. 1,5 тис. періодичних видань XIX – початку XX ст.

4. Наукова бібліотека Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган–Барановського

<http://ww.donduet.edu.ua>

Фонд рідкісної книги – понад 2 тисячі одиниць зберігання. В його складі різні тематико-хронологічні зібрання, в тому числі видання 1858–1930 років. Безперечний інтерес складають видання, які ввійшли до Всеукраїнського Реєстру рідкісних і цінних видань – 133 найменування.

5. Бібліотека Луганського державного медичного університету

<http://www.lsmu.edu.ua/>

У фонді бібліотеки зберігаються цінні дари книг і періодичних видань.

6. Библиотека Луганского национального аграрного университета

<http://lnau.lg.ua/>

У бібліотеці зберігаються окремі примірники цінних видань.

Видано покажчик «**Цінна та рідкісна книга у фондах аграрних бібліотек Луганської області**».

7. Наукова бібліотека Луганського національного університету ім. Т. Шевченка

<http://lib.luguniv.edu.ua/>

Зібрання рідкісних книг бібліотеки ЛНУ нараховує на сьогодні близько 2,5 тис. примірників з різноманітних галузей знань. За змістом і обсягом цей фонд викликає значний інтерес як широкого кола читачів, так і спеціалістів. Це твори видатних вітчизняних і закордонних педагогів кінця XIX – початку XX століття, які були відомі лише в хрестоматійних уривках; книги з природознавства, що містять географічні описи, які були здійснені під керівництвом П.П. Семенова–Тян-Шанського; прижиттєві видання класиків художньої літератури, наприклад, "Кобзар" Тараса Шевченка (1840 р.). Провідним бібліотекарем Корабльовою Н.І. був складений список книг, що вийшли в Україні з 1848 по 1925 рік і знаходяться у фонді бібліотеки. **Найстаріше видання фонду рідкісної книги – "Арифметика" Л.Магницького (1703 р.).**

З 2001 року в бібліотеці ведеться робота з добору рідкісних і цінних видань до державного реєстру національно–культурної спадщини. Виявлені видання кириличного друку, а також видання громадянського друку Росії й України, які передані на експертизу, оцінюються для внесення їх до реєстру. Разом з ОУНБ ім. Горького розпочато упорядкування загального каталогу рідкісних книг Луганської області.

Бібліотеки Одеського зонального методичного об'єднання

8. Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

<http://www.lib.onu.edu.ua>

У відділі рідкісних книг та рукописів Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І.І. Мечникова зберігаються раритетні й особливо цінні твори друку, відібрані з основного фонду збереження. Разом з іменними колекціями бібліотеки фонд відділу нараховує понад **100 тис. видань**.

Інкунабули представлені творами з питань права, історії і математики, які видані у Нюрнберзі, Падуї та Венеції.

Колекція видань XVI ст., нараховує 500 од.зб. латиною, французькою, німецькою, італійською, чеською, польською, грецькою, англійською, іспанською, каталонською, датською та церковно-слов'янською мовами, у тому числі – біля 100 палеотипів (видань першої половини XVI століття) з історії, географії, мовознавства, математики, природничих і політичних наук, тощо.

Серед шедеврів вітчизняного книгодрукування XVI ст. – славетна "Острозька Біблія" Івана Федорова, яка була надрукована у 1580 р.

Колекція видань XVII–XVIII ст. включає твори відомих європейських філософів, теологів, юристів, письменників, мандрівників того часу. У фондах бібліотеки представлені прижиттєві видання політичних та історичних трактатів Гуго Гроція, Томаса Гоббса і Джона Мільтона, праці знаменитого італійського анатома, ботаніка і фізика Марчелло Мальпігі, англійського фізіолога Уільяма Гарвея, французького мислителя Жака Боссюе та ін. До складу колекції входять зразки діяльності дому Ельзевірів (Голландія), який займав провідні позиції у книжковому видавництві XVII ст.

Наукова бібліотека має прекрасне зібрання описів подорожей, виданих у XVII–XVIII ст. Це описи географічних експедицій у всі частини світу, а також мандрівок по Україні та Росії.

Вітчизняне книгодрукування XVII ст. представлено численними виданнями друкарні Києво-Печерської Лаври: "Літургіаріон си єсть Служебник... Петра Могили" (1639); "Ключ разумения священникам законным (монахам) и светским" Іоаннікія Галіатовського (1659); "Постановление о вольностях войска Запорожского" (1659); "Синопис, или краткое собрание от разных летописцев о началах славенороссийского народа..." Інокентія Гізеля (1678).

Колекція книг XIX–XX ст. – це в основному бібліофільські видання, які є пам'ятниками культури і чудовими зразками друкарського мистецтва, у тому числі малотиражні і мініатюрні видання. Окрасою колекції є розкішне видання твору видатного візантинознавця Н.П. Кондакова "История и памятники византийской эмали" (Петербург, 1892).

Серед рідкісних українських книжок привертає увагу альманах «Русалка Дністрова» (Будим, 1837) – перша книга народною мовою на західноукраїнських землях, численні прижиттєві і рідкісні видання класиків української літератури – І. Котляревського, Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки.

Зберігається колекція російських нелегальних і заборонених книжок XIX ст. (170 одиниць).

В бібліотеці старанно зібрані місцеві видання, що висвітлюють політичне, наукове, культурне і господарське життя Одеси з часу її виникнення і донині.

Фонд стародруків, рідкісних видань і рукописів Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова є об'єктом національного надбання (НН) (Постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2004 р. за N 124).

До складової частини національного надбання входять :

Стародруки;

Рідкісні видання XIX–XX ст.;

Колекція періодичних видань;

Іменні колекції;

Рукописні матеріали та архівні фонди.

Гордістю бібліотеки є колекція періодичних видань, серед яких багато раритетів. Деякі з них представлені цілими комплектами за кілька десятиліть і навіть століть.

На сайті бібліотеки представлено розділ [Книжкові пам'ятки: до Державного реєстру.](#)

9. Наукова бібліотека Запорізького національного університету

<http://library.znu.edu.ua/>

Колекція рідкісної книги, яка формується 1969 року і на сьогодні має зібрання понад **8,6 тисяч унікальних видань**. Основу колекції складають книги з книгозбірень Олександрівської жіночої гімназії, вчительської семінарії.

10. Наукова бібліотека Запорізького державного медичного університету

<http://www.zsmu.edu.ua/>

У фонді рідкісних видань: довідкова та монографічна література з хімії, медицини, фармації XIX – початку XX століття, серед якої: Hager H. Deutche Pharmakopoe (Berlin, 1872), Бремь А. Жизнь животных : В 6-ти т. (СПб, 1874 – 1880), Російская Фармакопоя (СПб, 1880), Вексельбаум А. Очеркъ патологической гистологии съ особенным обращени-емъ вниманія на методику изследованія (X.,1894,Annalen der Chemie und Farmacie (Heidelberg, 1832–1914, вип.1–407).

11. Бібліотека Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

<http://ww.kspu.kr.ua/>

На сайті університету є посилання «Бібліотека рідкісної книги».

12. Бібліотека Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

<http://www.lib.mdpu.org.ua/>

У бібліотеці зберігаються окремі примірники цінних видань.

13. Наукова бібліотека Таврійського державного агротехнологічного університету

www.lib.tsaa.org.ua/

У бібліотеці зберігається більше 2 тис. примірників рідкісних і цінних видань, серед яких є видання XVIII – XIX ст.

14. Бібліотека Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського

www.mdu.mk.ua/

У фонді рідкісних видань зберігається література XVIII – поч. XX століття. Найбільш стародавні видання – з всесвітньої історії, зокрема "Римская история от создания Рима до битви Актийской" Г. Ролленема (1764), "Деянія Петра Великаго, мудраго преобразователя России" (1788), "История разных славянских народов" (1795), "Методы изучения истории» Фримана (1893) та ін.

Зберігається багато видань 30–90 років XIX століття з історії держави і права, філософії, логіки, естетики. Є унікальні енциклопедії та словники (С.М. Южакова, П.М. Мілюкова, Ф.О. Брокгауза, І.О. Ефрона), цінні видання з теорії та історії літератури І. Шерра, М. Азадовського, Н. Гербеля, А. Пипіна, а також прижиттєві видання класиків світової літератури.

15. Науково- технічна бібліотека Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

<http://lib.nuos.edu.ua/>

Бібліотека має унікальний за змістом фонд з суднобудування та мореплавства. Майже 3 тис. прим. нараховує колекція рідкісних книг. Особливу цінність становлять видання XVIII – XX ст., серед яких колекція морських збірників, перший з них датовано 1848 р.

16. Бібліотека Одеського національного економічного університету

<http://library.oseu.edu.ua/>

У фонді рідкісних та цінних видань зберігається 2 768 примірників.

17. Бібліотека Одеської державної музичної академії імені А.В.Нежданової

<http://odma.edu.ua/library/main/general/count/>

На сьогодні фонд бібліотеки представлений унікальними нотними та книжковими виданнями. У фондах бібліотеки представлені клавіри К. Гольдмарка та Е. Гумпердинка, чудові видання про тенденції академічного мистецтва кінця XIX століття. Особливу цікавість представляють видання 1910–1920 рр., що включають множинні зразки музики імпресіоністів, символістів, експресіоністів і футуристів. Дбайливо зберігаються прижиттєві

видання вітчизняної й закордонної музичної класики, видання з автографами і дарчими написами таких видатних музикантів, які: П. Чайковський, К. Данькевич, Г. Свиридов, Р. Глієр, С. Орфєєв, Л. Дичко, Ю. Мейтус, І. Шамо, М. Скорик та ін.

18. Бібліотека Одеської державної академії холоду

http://www.osar.odessa.ua/get_text.php?page=1&topic=fondi_bibl/

У фонді бібліотеки зберігаються унікальні роботи вчених у галузі холодильної техніки і технології – наукові праці, монографії, підручники видатних вчених (В.С. Мартиновський, С.Г. Чуклін, В.С. Жадан, І.Г. Чумак та ін.) – починаючи з 1927 року.

19. Бібліотека Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського

<http://library.pdpu.edu.ua/>

У відділі рідкісної і цінної книги Південноукраїнського національного педагогічного університету, зберігається близько 10 000 примірників старовинних видань. Серед них – праці з педагогіки, пам'ятки зарубіжної, української й російської літератури, нариси з історії і культури, образотворчого і музичного мистецтва, численні праці з природничих наук – математики, фізики, фізіології, біології тощо.

20. Науково-технічна бібліотека Національного університету "Одеська юридична академія"

http://onua.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=182&Itemid=32&lang=ru/

У відділі рідкісних видань створено Музей книги. Понад 10 000 рідкісних документів та матеріалів поповнили його фонд. Серед них: Енциклопедический словарь. Издатели: Ф.А. Брокгаузъ (Лейпцигъ) и И.А. Ефронъ (С.–Петербургъ).(1897р.); «Кобзарь» Т.Г.Шевченко. Иллюстрировалъ М.И. Микъшинъ. Съ малороссійскимъ и русскимъ текстомъ.(1896 р.); “Уложение царя Алексея Михайловича...” (1775 р.); «Указы Всепресвѣтльйшія державнѣйшія Великія Государыни императрицы Екатерины Алексѣевны самодержицы Всероссійскія, состоявшіеся съ 1 іюля 1766 по 1 число Генваря 1767 года. Напечатаны по Высочайшему ея императорскаго Величества Повельнію (1766 р.)»; Василій Масцюхъ. Церковное право супруже (1910 р.) та інш.; рукописні документи – купчі, юридичні акти, ділові листи; архів документів Першого державного показового Дитмістечка в Одесі 20–30 рр. ХХ ст. та ін.

21. Науково-технічна бібліотека імені проф. Г.К. Сулова Одеського національного морського університету

<http://www.osmu.odessa.ua/builder.php?go=library/>

У фонді цінних видань представлені книги морської тематики.

22. Бібліотека Севастопольського національного університету ядерної енергії та промисловості

<http://sinp.com.ua/index.html/>

У фонді зберігається раритетна література (52 назви), наприклад: "Морской сборник" 1856р., "Морская артиллерия" Дугласа, 1859 р., "Энциклопедический словарь" Брокгауза и Эфрона 1890–1905гг., "Кобзарь" Шевченка Т.Г. 1919 р. та ін.

23. Наукова бібліотека Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського

<http://abris.crimea.ua/>

У структурі Наукової бібліотеки створено Музей рідкісної книги.

Колекція рукописів представлена старослов'янською та російською мовами: приписи літургійних книг, компіляції духовних і моральних повчань, твори художнього друку. Рукописна копія своду церковних правил і імператорських указів "Номоканон" була зроблена з одного з Київських видань (1624, 1629) у Києво–Печерській лаврі у 1643 р.

У колекціях зберігаються інкунабула "**Біблія**" (1482), надрукована в Німеччині, праця видатного німецького вченого Агріколи (1494–1555) "**Про гірничовидобувну промисловість і металургію**" 1621 р. Найстарішим кириличним виданням є "Євангеліє" Петра Мстиславця (1575). Твори Сімеона Полоцького – видатного російського громадського і церковного діяча, письменника і перекладача – представлені виданнями «Жезл правления» (1667), «Псалтырь рифмованный» (1680), «Обед душевный» (1681).

Українські стародруки представлені зразками видань Києво–Печерської Лаври. Це "Беседы Иоанна Златоуста на 14 посланий ап. Павла"(1623), Іоанікій Галятовський "Казаня приданный до книги Ключ разумения названной..." (1660), Лазар Баранович "Меч духовный"(1666).

Видання **Івана Федорова** представлені 2 примірниками Острозької "Біблії" 1580–1581 рр. **Російська книга XVIII століття** представлена виданнями Петра I і Катерини II. Широко представлені матеріали, видані у друкарні Н.І. Новікова, прижиттєві видання М.В. Ломоносова.

Цікава колекція книг з **історії Криму**. Серед них перші книги з описанням півострова: К. І. Габлиць "Физическое описание Таврической области по трем царствам природы" (1785), П. С. Палас "Краткое физическое и топографическое описание Таврической области" (1795).

24. Бібліотека Херсонського державного університету

<http://www.university.kherson.ua>

У фонді рідкісних видань зберігається **1846 документів** XIX– XX ст. (з 1846–1945 рр.), зокрема «Велика дидактика» Я.А. Коменського (1896 р.).

Бібліотеки Львівського зонального методичного об'єднання

25. НБ Львівського національного університету імені Івана Франка

<http://library.franko.lviv.ua>

Станом на 2010 р. загальна кількість фонду відділу рідкісних книг складає 119933 од. зб. Фонд відділу структурно поділяється на 10 колекцій:

- Колекція рукописних книг та документів XI–XX ст.;
- Колекція інкунабул (1454–1500 pp.);
- Колекція палеотипів (1501–1550 pp.);
- Колекція стародруків (1551–1825 pp.);
- Колекція графічних та образотворчих видань (XVII–XX ст.);
- Колекція картографії (1511–2001 pp.);
- Колекція воєнних друків (1905–1945 pp.);
- Колекція афіш (1816–1942 pp.);
- Колекція періодики (XVIII–XX ст.);
- Колекція рідкісних книг (XIX–XX ст.).

Рішенням Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2008 р. (№ 1345–р) фонд рукописних, стародрукованих та рідкісних книг Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка включено до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання.

26. Бібліотека Львівської національної музичної академії імені М.В.Лисенка

www.conservatory.lviv.ua

У бібліотеці зберігається понад 5700 прижиттєвих видань композиторів XVIII–XIX ст., серед рідкісних видань є такі, що збереглися у світі в єдиному примірнику: J.Jarmusiewicz. Choral gregoriani rytualny, historycznie objasniony (1834); Nowy system muzyki, czyli Gruntowne objasnienie melodyi, harmonii i kompozycji muzycznej (1843). Пізні енциклопедичні видання вказують, що примірники обох знаходяться лише в єдиному примірнику у Польській бібліотеці в Парижі; зовсім невідомі в музикознавстві праці: J.Baszny. Collection polonaises, valse, galoppe, mazures et cotillons (1832); L.Marek. Nowe swiczenia na fortepiano dla pozyskania prawidlowego uderzenia i rozwinięcia techniki (1892); колекція ранніх церковних видань, серед яких унікальні давні трактати латиною: Agenda seu ritus ceremoniarum ecclesiasticarum (1591), Altera pars ritualis de ceremoniis ecclesiasticis (1634), Musicae compendium (1645), Rudimenta musicae choralis (1761). Серед давніх кирилических книг – Ірмологіон 1766 р.; колекції давніх львівських друкарів: Піллерів, К.Вільда, Яблонських, Губриновича і Шмідта, Зейфарта і Чайковського, Г.Альтенберга, Б.Полонецького, В.Задуровича та ін.; колекція автографів музикантів, яка налічує близько 700 імен, охоплює період від 1826 р. до наших днів і є важливим джерелом для встановлення музичних контактів Львова. Серед них – Й.Бароні–Кавалькабо, Ж.Рукгабера, Ю.Ельснера, Я.Ярмусевича, Ф.Ліста, К.Ліпінського, К.Мікулі, С.Монюшка, Дж.Россіні, А.Хибінського, М.Менцінського, Й.Кишакевича, Г.Топольницького, М.Вериківського,

В.Барвінського, П.Козицького, Н.Нижанківського, Р.Савицького, Ю.Криха, Н.Рахліна, М.Канерштейна та ін.

27. НБ Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

www.library.chnu.edu.ua

У 1986 р. створено відділ рідкісних та цінних книг. У фонді зберігається понад 70 тис. примірників XV–XXI ст.: рукописи, інкунабули, палеотипи, стародруки, видання Ельзевірів, Етьєнів, Фробена, видання Паризької Королівської друкарні, сучасні видання та інші. Є 18 українських стародруків, у тому числі „Апостол” Михайла Сльозки 1654 р., „Зерцало богословия” Кирила Ставровецького 1618 р., „Беседы на деяния святых апостолов” Іоанна Златоуста 1624 р., „Меч духовный” Лазаря Барановича 1666 р., „Грамматика польская” Максима Семігіновського 1781 р. Зберігаються колекція Габсбургів, особисті бібліотеки першого ректора Чернівецького університету К. Томащука, професорів Є. Козака, І. Чередниченка, І. Співака, буковинського педагога і громадського діяча І. Карбулицького, бібліотека та архів видатного українського філолога В. І. Сімовича та ін.

Бібліотеки Київського зонального методичного об'єднання

28. Наукова бібліотека Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова

<http://library.vsmu.edu.ua>

Колекція нараховує більше **2 тис. примірників**, пошук та відбір яких продовжується. Серед них прижиттєві видання І.Сеченова, Д.Менделєєва, Ганеманна та інших видатних вчених.

29. Наукова бібліотека Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

www.library.dsu.dp.ua

Джерелом надходжень до бібліотеки університету були книгозбірні місцевих навчальних закладів, наукових та громадських товариств, приватної колекції. Особливо цінною часткою фондів була книгозбірня І Катеринославської чоловічої гімназії, одної з найстаріших в Російській імперії (відкрита в 1805 р.). Завдяки цим колекціям у науковій бібліотеці зберігаються рідкісні видання XVIII – XIX століть, що відсутні в інших бібліотеках Придніпров'я.

30. Науково-технічна бібліотека Національного технічного університету України «КПІ»

<http://www.library.kpi.ua>

Фонд НТБ НТУУ «КПІ» зберігає багато старовинних та унікальних книжкових пам'яток, що яскраво відображають історію розвитку вітчизняної та зарубіжної науки і техніки. У 2010 році в бібліотеці стартував проект під назвою «Рідкісні і цінні видання у фондах НТБ НТУУ «КПІ»». В рамках проекту частково розпочалося, а частково продовжилося вивчення фонду бібліотеки з метою виявлення, вивчення та пропагування літератури XVIII – поч. XX ст.

Розроблено Концепцію створення окремого залу книжкових пам'яток, згідно до якої – головним завданням є виявлення, відбір, зберігання та наукова обробка старовинних документів; в подальшому – організація спеціальних колекцій, поповнення їх та науковий опис, створення музейної експозиції, організація тематичних постійних, періодичних і віртуальних виставок, проведення екскурсій і лекцій, інформаційне забезпечення читачів з питань історії книги, науки і техніки, історії університету; проведення науково-дослідної роботи. Планується ґрунтовно розробляти такі історичні теми:

- Історія технічної школи – світової та в Україні;
- Історія технічного підручника та посібника для інженерів;
- Історія окремих наукових і технічних відкриттів та досягнень;
- Історія окремих рідкісних і цінних книжкових пам'яток з фонду бібліотеки і т. ін.

31. Бібліотека Кам"янець–Подільського національного університету ім.Івана Огієнка

Відділ рідкісних видань створено у 2004 році за рахунок фонду Кам'янець-Подільського міського архіву та рідкісних книг університетської бібліотеки – всього **24066 примірників**, у т.ч.:

- I. Книги видані до 1917 року – 11732 одиниці.
 - II. Книги видані після 1917 року – 5404 одиниці.
 - III. Журнали видані до 1917 року – 2489 номерів.
 - IV. Журнали видані після 1917 року – 1812 номерів.
 - V. Газети видані до 1917 року – 731 підшивка.
 - VI. Газети видані після 1917 року – 1313 підшивок.
 - VII. Книги іноземними мовами – 584 одиниці.
- Створена тематична картотека видань про Поділля.
Є також і рукописні документи:

Ведомость городам, местечкам, селениям и деревням Подольской губернии по уездам с указанием числа домов, душ, расстояний – верств от реки Збруча пределов Австрийского владения и реки Днестра пределов Бассарабской области. Сочинена в 1830 году. – 56 с.

Список сел Подольской губернии с 1918–1922г. – 41 с.

Доклады Уездной Земской Управы Ямпольскому Чрезвычайному Уездному Земскому собранию (9–го апреля 1912 г.). – Ямполь: Тип. Э.Е. Голованского, 1912. – 78 с.

Журналы третьего очередного Могилев–Подольского Уездного Земского Собрания 1913 года. – Могилев–Подольский, 1913. – 50 с.

Проект сметы доходов и расходов Ольгопольского Уездного Земства на 1913 г. – Ольгополь: Тип. Л.Н. Левина, 1912. – 93 с.: табл.

Смета доходов Могилев–Подольского Уездного Земства на 1915 г. – Могилев–Подольский, 1914. – 7 с.: табл.

32. Бібліотека Київського університету імені Бориса Гринченка

www.kmpu.edu.ua

Особливу цінність становить фонд рідкісних видань (**156 примірників**). Зокрема Енциклопедичний словник Ф. Брокгауза і І. Ефрона 1896–1904 рр. видання, твори В. Шекспіра, І. Гете, Дж. Байрона мовою оригіналу, книги з педагогіки, датовані ХІХ ст.

33. Бібліотека Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури

<http://www.naoma.edu.ua>

У фонді бібліотеки є рідкісні видання з архітектури, живопису, графіки та інших видів образотворчого мистецтва, 190 папок фототаблиць колекції В.Щавинського (картини голландських та фламандських майстрів), архітектурні увражі 1860–х років видання, таблиці Брукмана, альбоми картинних галерей світу (Третьяковської, Дрезденської, Уфіцці, Пітті, музей Прадо та ін.). У фонді зберігається періодика ХІХ– початку ХХ ст. ("Аполлон", "Золотое руно", "Старые годы" та ін.). **Фонд рідкісних видань нараховує близько 7000 одиниць.**

34. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка

www.library.univ.kiev.ua

Фонд стародруків, рідкісних і цінних книг є одним з найцінніших надбань Наукової бібліотеки імені М.Максимовича. **Зібрання стародруків бібліотеки нараховує більше, ніж 7 тисяч найменувань**, основу яких становлять видання з філософії, релігії, історії. Близько 80% стародруків видані іноземними мовами. Здебільшого, надруковані вони давніми європейськими мовами, латиною, давньоєврейською, давньогрецькою, давньоболгарською. Основою фонду стародруків є видані в Європі стародруки XVI–XVII сторіч. Найбільш широко представлені видання таких країн як: Австрія, Англія, Бельгія, Італія, Португалія, Франція. Серед них видання широко відомих в середньовічній Європі друкарських династій Альдів, Ет'єнів, Ельзевірів, Плантагенів. Перлиною фонду стародруків є інкунабула, надрукована у Венеції 1497 року (за колофоном). Книга надрукована латиною та є виданням "Життєписів дванадцяти цезарів" Светонія з коментарями Марко Антоніо Сабелліко та Філіппо Бераальдо. Окрасою фонду бібліотеки є рідкісні стародруки першої половини XVI сторіччя – палеотипи. Найстаріший з них датовано 1519 роком. Це рідкісна пам'ятка стародруку та давньоболгарської мови, «Служебник», надрукований Ієромонахом Пахомієм, виданий у Венеції в типографії Божидара Вуковича в 1519 році. Іншим цікавим експонатом є перше видання "Історії сицилійських тиранів" Гуго Фальканди, що було надруковане 1550 року в Парижі в типографії Матуріна Дюпюї. Серед колекції стародруків, виданих у другій половині XVI–XVII сторіч, можна виділити такі видання: "Напрестольное Евангелие", надруковане Московським друкарем Петром Тимофійовичем Мстиславцем, – видане у Вільно, в 1575 році. Велику цінність являє собою книга Памви Беринди "Лексикон славянорусский", яка видана в 1653 році в друкарні монастиря Кутейнського (село Кутейни в Білорусії). В бібліотеці є одне з рідкісних видань давньоукраїнською мовою. Книга Транквіліона Кирила "Перло многоценное", видана в Могилеві в 1699 році в типографії Максима Вошанки.

Повнотекстові версії книжкових пам'яток представлені в БД «**Old Printed Books**» <http://www.rarelib.undp.org.ua/ukr/index.php3>

35. НБ Національного університету «Києво–Могилянська академія»

www.library.ukma.kiev.ua

Цінні та рідкісні видання у бібліотеці становлять понад **10 000 назв** видань. Значна частина цих видань знаходиться у персональних колекціях видатних українських вчених та діячів української діаспори США, Канади, Бразилії, Німеччини, Польщі тощо, зокрема таких як В. Брюховецький, В. Старицький, О. Пріцак та ін.

36. НБ Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова

<http://hklib.npu.edu.ua>

У своїх книжкових зібраннях бібліотека має раритетні видання XIX ст.

37. НТБ Київського національного університету технологій та дизайну

www.biblio.co.ua

Колекція цінних та рідкісних видань з легкої промисловості та суміжних галузей представлена в електронному каталозі у програмному забезпеченні системи "Ірбіс".

38. НТБ Національного авіаційного університету

<http://lib.nau.edu.ua>

У фонді НТБ понад 900 примірників цінних та рідкісних видань, переважно авіаційної тематики.

39. Бібліотека Криворізького національного університету

<http://ktu.edu.ua>

Фонд рідкісних та цінних видань складає 6000 прим.

40. НБ Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ "Криворізький національний університет"

<http://kdpu-library.ucoz.ru>

У книжковому фонді зберігаються рідкісні та цінні видання.

41. Бібліотека імені академіка М.О. Лавровського Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

www.ndu.edu.ua

В університеті створено Музей рідкісної книги. Ведеться робота по дослідженню, збереженню та реставрації рідкісних видань. Гордістю бібліотеки є унікальні колекції європейських палеотипів (видань першої половини XVI ст.), зразки видавничої продукції видатних європейських друкарських фірм – Альдіїв, Фробенів, Ельзевірів, Ет'єнів, рідкісні примірники видань творів давньогрецького філософа Платона (Венеція, 1513 та 1517 рр.), «Іліада» та «Одіссея» сліпого співця Гомера (1544 та 1743 рр.), «Енеїда» Вергілія (1567), класичні видання XVI–XVIII ст. творів європейських мислителів Ніколо Макіавеллі, Еразма Роттердамського, Томаса Гоббса, Френсіса Бекона, Рене Декарта, Готфрида Лейбніца та інших. Широко представлені слов'янські кириличні стародруки, зокрема книги Кирила–Транквіліона Ставровецького, митрополита Петра Могили, архієпископа Лазаря Барановича, духовних письменників Антонія Радивіловського, Симеона Полоцького, Іоанна Максимовича, Дмитрія Туптала–Ростовського, навчальна література XVII–XVIII ст., прижиттєві видання наукових праць вихованця Києво–Могилянської Академії Михайла Ломоносова, російського поета Олександра Пушкіна тощо. Її книга–рекордсмен – за-престольне Євангеліє 1689 року з Ніжинського Благовіщенського монастиря, подарунок рідного брата С.Яворського – Федора. В планах роботи Музею на найближчий період

проведення науково–пошукової роботи з метою вивчення фондів бібліотеки, складання анотованих наукових описів та каталогів стародруків із зібрання Ніжинського університету, реставрація тих книжкових шедеврів, що не винесли випробування часом, перетворення Музею в активно діючий науково–дослідницький центр.

42. НБ Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

www.biblioteka.cdu.edu.ua

Рідкісна література XVIII – першої половини XX ст. (понад 1 тис. примірників).

43. НБ Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка

www.chnpu.edu.ua/lib

Джерелами формування фондів були державні асигнування, подарункові видання, купівля у приватних осіб рідкісних видань XVIII – XIX століть історичної тематики, книг з мистецтва, педагогіки, фізики, математики. Значну частину видань (зокрема раритетів) отримано від бібліотеки Московського університету, Московської і Київської історичних бібліотек, педагогічної бібліотеки ім. К. Ушинського, Центральної наукової бібліотеки імені В.І. Леніна.

Бібліотеки Харківського зонального методичного об'єднання

44. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

www-library.univer.kharkov.ua/ukr

Унікальний фонд рідкісних видань і рукописів налічує близько 60 000 примірників. Колекція рукописів нараховує 956 примірників. Фонд складається з рукописних документів, починаючи з XII ст. Серед рукописів – Універсал українського гетьмана І. Мазепи (1704 р.), Літопис Грабянки (поч. XIX ст., матеріали з історії України XVII–XVIII ст. листи І. Франка до письменниці Н. Кобринської (1884–1886 рр.), колекції грецьких, польських рукописів та інші. Створено колекцію стародруків (II пол. XV–XVIII ст.), рідкісних та цінних видань XIX–XXI ст. Сформовані колекції інкунабул (19 прим.), палеотипів (понад 300 прим.), видань західноєвропейських друкарів (Альдів, Етьєнів, Фробенів, Плантена, Ельзевірів), колекція польських видань та ін. Серед східнослов'янських книжкових пам'яток – зібрання книг кириличного (у т.ч. 7 прим. українських першодруків) та гражданського друку, прижиттєві видання класиків науки і літератури, особисті бібліотеки професорів Харківського університету: О. О. Потебні, М. Ф. Сумцова, Д. М. Синцова, М. Й. Криштафовича та ін. У колекції книг з мистецтва представлено – 65918 примірників, зберігаються цінні видання XIX ст. (понад 400 тис. прим). Крім того, зберігається велика колекція періодичних видань: часописів і газет XVIII–XIX ст., а також видання друкарні Харківського університету, яка була заснована в 1804 році при університеті. Серед них перші в Україні часописи та газети, що вийшли з друкарні університету: “Харьковские известия” (1817–1823), “Харьковский Демокрит” (1816), “Украинский вестник” (1816–1820), “Украинский журнал” (1823–1825).

Повнотекстові версії книжкових пам'яток і цінних видань представлені в електронному вигляді в БД «eScriptorium : архів рідкісних видань і рукописів для науки та освіти» <http://escriptorium.univer.kharkov.ua/>

45. Науково-технічна бібліотека Харківського національного технічного університету "ХПІ"

<http://library.kpi.kharkov.ua>

Рідкісні і цінні видання представлені в Електронному каталозі НБ НТУ "ХПІ" (програмне забезпечення системи «ІРБІС»). У секторі рідкісної книги, який створено при відділі зберігання фондів нараховується **13560 рідкісних видань**. Створено довідковий апарат сектору рідкісних видань: алфавітний каталог, картотека «Автографи та книжкові знаки», картотека прижиттєвих видань.

46. Наукова бібліотека Полтавського національного педагогічного університету імені В.Короленка

<http://lib.pnpu.edu.ua>

У фонді зберігається понад **11 тис. прим. рідкісних видань**. У числі рідкісних скарбів бібліотеки є "Стародавня історія східних народів" Лесі Українки, здійснена першим і другим виданням у Катеринославі в 1918 році. Є прижиттєві видання творів Г.Квітки-Основ'яненка, Марка Вовчка, Ю.Федьковича, П.Мирного, О.Пушкіна, І.Тургенева, Л.Толстого та багатьох інших письменників. Вік найстаріших книг бібліотеки — понад 250 років. Одна з них — справжній фоліант польською мовою ("Історія Польщі", 1749 рік).

Створені меморіальні колекції. Колекція Петра Васильовича Голубовського (1867 – 1907), відомого українського історика, професора Київського університету св. Володимира нараховує 350 документів. Переважна більшість книг із бібліотеки історика – історичні, але є чимало з літературознавства, мовознавства, живопису, художня література.

Зберігається меморіальна бібліотека Жовтобрюха Михайла Андрійовича (1905 – 1995), відомого мовознавця, одного із фундаторів лінгвістичної науки в східнослов'янському світі. У 1975 році професор М.А.Жовтобрюх подарував власну колекцію – 5 тис. примірників книг. На сьогодні ця скарбниця налічує 6054 прим. документів. Серед них – багато видань, які вже давно стали бібліографічною рідкістю. На більшості книг – дарчі надписи авторів. 220 книг іноземними мовами.

Колекція книг Петра Петровича Ротача (1925 – 2007), відомого письменника, публіциста, літературознавця, історика, який подарував (1996 –2002 рр.) більше 400 книг із власної колекції, в тому числі і зібрання Шевченкіани (311 книг). У колекції багато рідкісних і цінних видань творів Т.Г.Шевченка, наукової (літературознавчої), ілюстративної літератури. Цікаві твори з дарчими автографами авторів та цінні видання українського зарубіжжя. З фондом рідкісних видань бібліотеки проводиться дослідження.

Фонд цінних та рідкісних видань Наукової бібліотеки ПНПУ у 2011 році поповнився 1094-ма примірниками книг, серед яких приватні колекції доктора порівняльної філології Ігоря Гуріна та громадянки США О. Василевої; сформовано та внесено до електронного каталогу книжкову колекцію академіка В.О. Пащенко. У ПНПУ створено паспорти на колекції: «Записки товариства ім. Т.Г. Шевченка» (1892–1991), «Киевская старина» (1882–1906), «Основа» (1861–1862), «Світло» (1911–1913), «Видання із розділу «Історія України».

47. Бібліотека Української медичної стоматологічної академії

<http://www.umsa.edu.ua/biblhome.html>

У бібліотеці окремо виділено фонд рідкісних та цінних видань зі стоматології, біохімії, гістології, анатомії та фізіології людини з 1900 по 1946 рр.

48. Науково-технічна бібліотека Полтавського національного технічного університету імені Ю.Кондратюка

<http://www.pntu.edu.ua/bible/>

Фонд рідкісних видань налічує **591 примірник**. Зберігається меморіальна бібліотека професора М.А.Жовтобрюха. Створено базу даних «Рідкісні та цінні видання».

49. Наукова бібліотека Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженко

www.gdpu.edu.ua

Фонд рідкісних видань включає понад 7 тисяч томів книг, періодичних видань, енциклопедій кінця XIX–початку XX століття.

Особливе місце серед раритетних видань займають матеріали про історію Глухівського учительського інституту та його бібліотеки, такі рідкісні краєзнавчі документи, як «Материалы для географии и статистики России. Черниговская губерния», щоденники генерального підскарб'я Якова Марковича та генерального хорунжого Миколи Ханенка – пам'ятки історії Малоросії XVIII століття.

У фонді представлено багату колекцію журналів, серед яких: «Учитель», «Воспитание и обучение», «Женское образование», «Мир божий», «Киевская старина», «Русская школа», «Русское богатство», «Семья и школа», «Пантеон литературы», «Природа и охота» та інші.

Найцінніший раритет фонду – його найстаріша книга «Разговор о всеобщей истории» І. Боссюета 1761 року видання.

50. Бібліотека Сумського державного університету ім. Богдана Хмельницького

www.library.sumdu.edu.ua

У бібліотеці збирається колекція "Фонд рідкісної книги" (302 прим.), яка структурована за розділами:

«Видання з дарчим підписом автора»

«Книги переможці конкурсів»

«Репринтні та факсимільні відтворення видань»

«Рідкісні ретровидання»

«Рідкісні сучасні видання»

Бібліографічні записи відображені в Електронному каталозі (Класифікатор "Фонд рідкісної книги"), доступ on-line <http://lib.sumdu.edu.ua/library/DocSearchForm>

51. Наукова бібліотека Сумського національного аграрного університету

<http://www.sau.sumy.ua>

У колекції рідкісної книги представлено **573 примірника**.

52. НТБ Української державної академії залізничного транспорту

<http://library-kart.kh.ua>

Фонд рідкісних видань складає **2151 примірник**. У ньому зібрані видання XIX – XX століття з історії залізничного транспорту і інших галузей знань.

53. Фундаментальна бібліотека Харківського національного аграрного університету імені В.В.Докучаєва

У фонді рідкісних і цінних видань зберігається – **13700 примірників.**

Хронологічне охоплення фонду з 1787 р.

Колекції:

1. Стародруки (1787–1800) – 2 пр.
2. Рідкісні (російські до 1835; українські до 1861 рр.) – 75 пр.
3. Дореволюційні видання (до 1917 р.) – 7,5 тис. пр.
4. Цінні видання (1836–1925) – 825 пр.
5. Факсимільні та репринтні – 215 пр.
6. Книговидавча колекція – 2117 пр. (видатні постаті дореволюційного книговидавства: М.О. Вольф, А.Ф. Деврієн, А.Ф. Маркс, І.Д. Ситін, О.С Суворін, вид-во «Брокгауз–Єфрон», бр. Гранат та ін.)
7. Україніка (1842–1917) – 915 пр.
 - видання українською мовою;
 - книги, видані на території сучасної України;
 - видання, які змістом стосуються України
8. Полоніка (1826–1917) – 1097 пр.
 - видання польською мовою;
 - книги, видані на території сучасної Польщі;
 - видання, які змістом стосуються Польщі
9. Красзнавча колекція – 702 пр.
10. «Скрижалі віків» (історія ХНАУ) – 986 пр.
 - Ново–Александрійський період (1862–1914);
 - Харківський період (1914–...)
11. Побутування книг (провенієнції, маргіналії, екслібриси та ін.) – 5984 пр.
12. Колекція печаток (установ, навчальних закладів, особисті), (1795–...) – 4 835 пр.
 - колекція видань з автографами (1860–2012) – 253 пр.
 - колекція книг з дарчими написами (1864–2010) – 253 пр.
 - колекція видань з екслібрисами (1841–1933) – 46 пр.
 - колекція видань з ярликами (1865–1929) – 42 пр.
 - колекція маргіналій (примітки на полях), (1835–1966) – 453 пр.
13. Особисті бібліотеки:
 - видання з бібліотеки В.Н. Любименка (1900–1936) – 81 пр.
 - видання з бібліотеки А.Є. Зайкевича (1886–1916) – 27 пр.

54. Наукова бібліотека Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

<http://jur-academy.kh.ua/>

У фонді бібліотеки зберігається **45 тисяч видань і рукописів** із різних галузей права, історії, філософії, логіки, психології, економіки тощо, що вийшли друком у період 1726–1945 рр., 200 найменувань журналів і газет XIX – початку XX ст.

У бібліотеці формуються декілька колекцій:

– «Рукописні книги та літографії видатних правознавців XIX – початку XX ст.» (74 одиниці зберігання);

– «Видання харківської правової школи» (191 одиниця);

– «Стародруки» (20 одиниць);

– «Автографи правознавців XIX – початку XX ст.» (72 одиниці);

Серед безцінних раритетів бібліотеки багато відомих: духовний трактат професора риторики і піітики Києво–Могилянської академії, визначного політичного діяча України Феофана Прокоповича «Правда воли монаршей» (1726 р.), «Уложение, по которому суд и расправа во всяких делах в Российском государстве производится, сочиненное и напечатанное при владении Его Величества Государя Царя и Великого Князя Алексея Михайловича Всея России Самодержца в лето от сотворения мира 7156» (1737 р.), «Судебник Царя и Великого Князя Ивана Васильевича Всея России Самодержца» (1768 р.), «Указы, блаженные и вечнодостоянные памяти Великой Государыни Императрицы Екатерины Алексеевны и Государя Императора Петра Второго» (1777 р.) тощо. Науковці-дослідники мають змогу відстежити розвиток законодавчої бази права через представлені у бібліотеці зібрання законів Російської імперії починаючи з 1649 року. Перше видання включає законодавчі акти 1649–1825 років (45 томів з додатками), друге – 1825–1881 років (55 томів з додатками), третє – 1882–1900 років (20 томів з додатками). «Собрание Узаконений Сената» містить законодавчі акти 1875–1915 років (94 книги). Повну інформацію можна отримати про законодавчі акти періоду Першої світової війни, революції, післяреволюційних часів, зокрема, законодавчі акти Тимчасового уряду, збірки законодавства робітничо-селянських урядів України, Росії, інших радянських республік.

55. Науково-технічна бібліотека Національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «ХАІ»

<http://library.khai.edu/>

Фонд відділу рідкісної і цінної книги налічує понад 6000 примірників. У бібліотеці зберігаються малотиражні видання, колекція мініатюрних книг, прижиттєві видання М.Є. Жуковського, Г.Ф. Проскури, російських письменників XIX і XX століть, книги періоду Великої Вітчизняної війни, репринтні і факсимільні видання, довідкові видання (Енциклопедія Брокгауза і Єфрона). Відділ створює базу даних «Рідкісна і цінна книга», яка доступна в електронному каталозі і у віддаленому доступі на Web-сайті.

56. Наукова бібліотека Української інженерно–педагогічної академії

<http://library.uipa.kharkov.ua/library/index.html>

Фонд рідкісних видань складає 433 прим. Це наукова і науково-технічна література до 1945 р. видання, які не втратили свою актуальність та наукову цінність.

57. Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету

Фонд рідкісних видань налічує 2717 примірників. Ведеться робота з формування електронної бази даних «Рідкісні та цінні видання».

58. Інформаційно-бібліотечний центр Харківської державної зооветеринарної академії

<http://library.zoovet.kharkov.ua/>

Фонд рідкісних видань налічує близько 6000 прим. У фондах бібліотеки зберігаються архіви, які містять рідкісні видання, авторські колекції.

Ч. 1. Ветеринарна медицина : бібліографічний покажчик літератури за 1800–1945 роки, 585 назв.

Ч. 2. Переробка продуктів тваринництва : бібліографічний покажчик літератури за 1863–1941 роки, 228 назв.

Ч. 3. Технологія виробництва продукції тваринництва : бібліографічний покажчик літератури за 1799–1945 роки, 438 назв.

Ч. 4. Технологія виробництва продукції конярства : бібліографічний покажчик літератури за 1847–1945 роки, 194 назви.

Ч. 5. Технологія виробництва продукції скотарства : бібліографічний покажчик літератури за 1846–1945 роки, 222 назви.

Ч. 6. Технологія виробництва продукції вівчарства та козівництва, свинарства, кролівництва, пухового звірівництва, птахівництва. Мисливство, полювання, рибне господарство та риболовля : бібліографічний покажчик літератури за 1846–1945 роки, 382 назви.

Ч. 7. Сільське та лісове господарство : бібліографічний покажчик літератури за 1789–1945 роки, 590 назв

59. Наукова бібліотека Харківського національного університету радіоелектроніки

<http://www.lib.kture.kharkov.ua/>

Фонд рідкісної та цінної книги, налічує **4718 прим.** У фонд увійшла технічна наукова та навчальна література, художні видання, книги з мистецтва, мініатюрні видання, а також багато видань з гірництва та машинобудування російською, українською та іноземними мовами. На пошуковій сторінці АІБС «УФД/ Бібліотека» створено каталог тем «ФРЦК. Фонд рідкісної та цінної книги» з підрубриками, що відображають довідкову, природознавчу та технічну, соціально-економічну, художню літературу. На сайті бібліотеки започатковано рубрику про ФРЦК, де представлено світлини та опис цього розділу фонду.

60. Бібліотека Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди

<http://hnpu.edu.ua/library/>

Фонд рідкісної книги налічує близько 1500 примірників, це твори класиків української і російської літератури, література по психології, географії, історії. Всі вони занесені в електронну картотеку рідкісних видань.

61. Бібліотека Харківської державної академії культури

<http://lib-hdak.ho.ua/artifacts.html/>

Фонд стародруків і рідкісних видань XVII–XIX ст. виділено в окрему колекцію і налічує **1350 примірників**. Академічна бібліотека, як книгозбірня навчальна і наукова, не ставила перед собою спеціального завдання з колекціонування раритетів, бібліофільські уподобання для неї не є основними. Тому фонд рідкісних видань бібліотеки ХДАК формувався завдяки копіткій праці викладачів, з врахуванням того, що в Академії протягом довгого часу існувало книгознавче відділення і здійснювалась, і здійснюється дотепер, підготовка книгознавців вищої кваліфікації.

Найдавніша книга, що зберігається у фонді бібліотеки, датується 1595 роком. Це — **«Маргирит» Іоана Златоуста** видана в Острозі. Друкована у дві фарби, вона є пам'яткою книжкового мистецтва періоду початку книгодрукування в Україні. Також серед книжкових артефактів заслуговує на увагу видання **«Арифметика, сиречь наука числительная» Леонтія Магницького (1703)**. Це видання вважається не лише кращим зразком книжкової продукції першого десятиліття XVIII століття, але й першим вдалим підручником з математики.

У фонді зберігаються такі пам'ятки : **«Ключ разумения» І. Галятовського** (лаврське видання 1659 р.), шедевр українського поліграфічного мистецтва **«Анфологійон»** , виданий у 1619 році в друкарні Києво–Печерської Лаври. Це перше українське видання Мінеї Святкової, яке містить вибрані служби на 12 місяців року. Тексти були підготовлені Іовом Борецьким, митрополитом Київським, Галицьким і всієї Руси; у редагуванні книжки брав участь український письменник, культурний і церковний діяч Захарія Копистенський (архімандрит Києво–Печерського монастиря з 1624 р.). Цікавою знахідкою колекції стародруків в бібліотеці є перевидання рідкісної книги Каріона Істоміна **«Букварь»**, яка вперше була видана в 1694 р. Цей «Букварь» — цільногравіроване видання видатного майстра Леонтія Буніна. У колекції книг „гражданського” друку XVIII століття є цінна пам'ятка Гевара Антоніо **«Золотые часы государей, по образу жития Марка Аврелия Севера»** (1782 р.). Слід відзначити, що в „Сводном каталоге русской книги гражданской печати XVIII века 1725–1800” серед фондотримачів цієї книги не названо жодної української бібліотеки.

Серед книжкових пам'яток також зберігаються видання: **«Аттическое красноречие или книга избранных речей» Ериція Путеанського** (1644 р.), **«Городская и деревенская библиотека»** (1784 р.), **«Экономической магазинъ»** (1788 р.), **«Земноводнаго круга краткое описание»** (1719 р.), **«Три разсуждения о трехъ главнейшихъ древностяхъ российскихъ»** (1773 р.), прижиттєві видання видатних письменників із маргіналіями, видання Імператорської Академії наук у Санкт-Петербурзі та ін.

Крім зазначених, у фонді зберігаються видання відомого книговидавця і книготорговця Адольфа Федоровича Маркса (1838–1904), який широко практикував випуск ряду безплатних додатків до свого журналу „Нива”. Серед них були твори видатних російських і зарубіжних письменників, які завдяки дешевизні видань, розповсюджувались по росій-

ській провінції великими тиражами. Серед найбільш відомих видань фірми А. Маркса — прекрасно оформлене видання 1899 року „Фауст” І. В. Гьоте, а також „Потерянный рай и возвращенный рай”: „Поэмы с 50 картинками Густава Дорэ” Д. Мільтона (1859 р.) та ін.

Бібліотека має цікаву колекцію бібліографічних покажчиків ХІХ ст., а також рідкісні нотні видання, видані за життя авторів.